

ponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus
te omni Ordine, beneficio, & privilegio Clericali.

Non solum autem spoliatur vestibus, & insig-
nibus Ordinum, sed etiam ueste talari, aut ha-
bitu Religioso. Insuper raditur in capite, & si
est Sacerdos, in manibus; idque ad terrorem
tantem condemnationis. Sic spoliatus signo cal-
cei repellitur, & inde traditur, ac relaxatur ju-
dicii seculari, ut ejus jurisdictioni tamquam pu-
rè laicus subdatur. Iude per fatigantes ad Curia
secularis carceres ducitur ultimo supplicio ple-
ctendus; Episcopus tamen a judice seculari pe-
nit, ut misericorditer agat, & Reum citra mor-
tis vel mutilationis poenam puniat, Arauxo tr.
I. q. 4. n. 15. Clericatus c. 153. n. 13.

CRIMINA OB QUÆ CLERICUS
EST DEGRADANDUS, ET
RELAXANDUS

4542 Jure Canonico sunt tria, 1. Crimen
heresis manifestum, cap. ad abolendam,
cap. Excommunicamus, de Hereticis, & cap. 1.
eodem tit. in 6.

Requiritur, quod Reus sit relapsus, vel ne-
gativus, seu impoenitens, convictus tamen per
legitimos testes, etiam super credulitate, &
pertinacia.

4543 Secundum est falsificatio litterarum Pa-
palium, c. ad falsoarium, de criminis falso.

4544 Tertium est gravis calumnia proprio E-
piscopo illata, c. si quis Sacerdotem 17, 11. qu. 1.
Requiritur incorrigibilitas, Glossa in cap. Cū-
non ab homine 10. de Judicis, Abbas, cap. At-
si Clerici n. 37. eod. tit. Suarez de Censi. dis. 30.
secl. 2. n. 4. Dicastillo de Censi. tr. 10. dub. 2. n. 24.
Qui addit, hoc esse commune omni criminis e-
normi aliquin in laico mortis poena digno; ut
à n. 781. ad 790.

4545 Ex constitutionibus Pontificiis addun-
tur, 1. Sodoma frequentata: S. Pius V. Conf. 72. Horrendum illud, 2. Clericus non Sacerdos
Missam celebrans, aut Confessiones audiens, &
abfolvens, Clem. VIII. Conf. 81. & si alias, 3.
Sollicitans in Confessione mulieres ad turpia
gravitate excessiva: Greg. XV. Confit. 34. Uni-
versi. 4. Monetarii, vel monetas tondentes, aut
falsificantes intra Italianam: Urb. VIII. In supre-
ma, anno 1627. ut in n. 790. 5. Copulam sacri-
legam, & frequenter cum Moniali habens. Pi-
gnatellus tom. 8. consult. 91. n. 7.

Sed attendenda est praxis; nam in pluribus
tempore in 2. & 3. casu praxis est contraria.

LAUS DEO.

4546 Denique Phœbeus l. 3. tit. 18. habet
(Generaliter omne crimen enorme, quod sit
dignum poena mortis in laico, ubi per Ecclesias-
ticas poenas corrigi non possit, satis esse,
ut Clericus propter illud seculari potestati tra-
datur; colligitur ex cit. cap. Cū non ab homi-
ne. 10. de judic. & notat Panor. in cit. cap. at si
Clerici 4. cod. n. 39. & seq. Laym. in cit. c. 5. n. 6.
aliquie apud ipsum.)

4547 Idem habet Joann. Dicastillo tr. 10. dis.
6. dub. 2. n. 25. (Universaliter loquendo, sive de
jure, sive de consuetudine, docent non pauci
Auctores, degradari posse ob aliud crimen ni-
mis enorme, atque Republica valde pernicio-
sum, tradique Magistratui seculari. Ita Panor-
mit. cap. at si Cleric. num. 59. & cap. Cū non ab
homine. 6. de Judic. Silveft. verbo degradatio qu. 2.
Toletus suprà c. §. Tercio est, Avila cit. dub. 3.
Molina disp. illa 49. Exemplum adhident in ho-
micidio non simplici, sed qualificato, ut con-
stat ex eodem c. Cū non ab homine. Unde Parci-
cium, vel simile quid, tali poena digna est.
Item fursum non simplex, sed valde quali-
ficatum, ac sacrilegum; nam cum pro his criminib-
us Ecclesia non habeat condignam poenam,
merito reus judicii seculari remittitur.)

4548 Demum n. 30. subdit (Pro praxi est ma-
xime notandum, Magistratum seculari in cau-
sa criminis mere Ecclesiastici, v. gr. in causa hæ-
resis, non posse cognoscere, & judicare de tali
crimine, sed tantum secundum latam declaratori-
am sententiam à judice Ecclesiastico exequi,
juxta c. ut inquisitionis, §. Prohibemus, de Hæret. in
6. in criminis vero non mere Ecclesiastico potest
petere à judice Ecclesiastico processum, ut illius
justitiam cognoscat, & examinet, & deinde
reum sibi traditum, siue fori effectum puniat.
Ita Panormitanus c. 1. n. 12. de Offic. Ord.)

Sed quantum ad hoc, omnino vid. dicta à n.
4452. ad 4471. maximè à n. 4469. ad 4471. qui-
bus me remitto, & adhæreo.

De irregularitate, & poenis, fusè agunt Fa-
gnanus l. 4. c. ad audientiam, de homicidio, Phœ-
beus in instit. Canon. tit. 18. & 19. & alibi sub
propriis titulis. Mastrius disp. 13. qu. 5. Leander
tom. 5. de Paenit. Tamb. tom. 2. l. 10. tr. 4.
Gobat in experientiis, tr. 8. & pluribus in locis,
Joannes de Castillo de Censuris disp. 6. & 7. Ant.
à Spir. Sanct. de Censuris & Paenit. tral. 13. Mat-
thæucci in Offic. Curiæ tom. 2. c. 8. à pag. 117. Men-
do in suis titulis.

EXAMEN CONFESSARIORUM.

TOMUS SECUNDUS. DE DENUNCIATIONIBUS.

PARS PRIMA,

De Denunciationibus faciendis ad Monitoria Papæ, & Episcoporum.

CAPUT PRIMUM.

De Superioribus, qui possunt Moni-
toria edere.

DE Summo Pontifice nulla est dif-
ficultas.

Quantum ad alios, soli Epi-
scopi ex Tridentino sess. 25. de
reform. cap. 3. possunt monitoria, seu edicta
edere pro rebus, aut scripturis deperditis,
seu occultatis, ad finem eas restituendi, aut
revelandi, sub excommunicatione majori la-
te sententia, ipso facto incurrienda, restitu-
tione, vel revelatione non facta intra certum
terminum.

2. Ea concedere possunt Vicarius Capituli
sede vacante, Rodriq. tom. 1. cap. 72. num. 6.
Diana p. 8. tral. 4. tef. 17. quia Capitulum se-
de vacante succedit in jurisdictione ordina-
ria Episcopi.

3 Generales Religionum, eorum Visitato-
res, & Provinciales, qui habent auctorita-
tem quasi Episcopalem: item Abbates Bene-
dictini, & similes Prælati, qui solum sunt

Generali subjecti: quia pro Episcopis haben-
tur. Innoc. ex cap. 1. de Cleric. peregrinat.
Non tamen Piores, Guardiani, & similes
Superiores locales, qui alios Superiores ma-
iores habent subitus Generalem, Tancr. tom.
5. tr. 4. queſ. 2. n. 1.

Adeoque Superior localis, verb. gr. Prior,
Guardianus, &c. si monitorium ad finem re-
velationis pro rebus deperditis, aut subtractis
edat, invalidè edit, quia in hac re non
est judex competens, ob Decretum Concilii
Tridentini modò sub n. 5. adducendum, quod
licet non excludat Prælatos Regulares, au-
toritatem quasi Episcopalem habentes, uti
sunt Provinciales, qui quidem jurisdictionem
habent supra totam Provinciam, Concessio-
nes, dimissorias, absolutions, dispensatio-
nes, &c. suis subditis concedendo, que mu-
nera foli Episcopi praestare valent, excludit
tamen Superiores locales, quoniam certum
est, eos non habere auctoritatem quasi Epi-
scopalem.

Eos tamen posse monitoria edere in suis
Monasteriis, non quidem ad finem revelandi
pro rebus deperditis, aut subtractis, sed pro
112 aliis

aliis delictis, docet cum permultis Melphi cernantur, & tunc non alias, quam ex re non de Pœnis cap. 28. quæst. 1. & 2. quia sunt Prælati habentes administrationi conjunctam jurisdictionem cum vi coercitiva, sine qua iniutilis esset eorum jurisdictio, ut potè inermis, disciplina regularis gladio destituta; ac proinde excommunicare possunt, etiam in scripto, ex cap. Cùm in Eccles. de major. & obedient. non quidem per modum statuti, & legis, sed per modum præcepti, uti fit per monitorium. Hinc in Religionibus, ubi Apostata, seu fugiti non sunt excommunicati à jure, potest Superior localis suum subditum per monitorium, & sub excommunicatione, ut v. gr. intra tres dies ad Monasterium redeat, revocare.

Disparitatem autem de excommunicatione pro rebus deperditis, assert Melphi cit. quia hæc solet esse solemnior, ac majori gravitate, & circumspectione exercenda; atque ideo ad majores Prælatos reservatur privativè quod ad Prælatos locales.

4 Potest Episcopus monitoriorum ferre contra testes ad dicendam veritatem, antequam sit incepcta, quia veritas omnibus viis indagari debet, nec probandi facultas est restringenda, ex cap. de probationibus, Abbas conf. 15.

Item potest illud ferre non solum post litem incepnam, ut est certum; sed etiam si sit mota coram judice sæculari, & non obstante litis pendentia coram ipso judice sæculari. Tancred. cit. quæst. 6. & apud ipsum Raynaudus de Monis pars. 1. cap. 1. quæst. 13. & alii contra Nevizan. Insuper potest monitorium edere delicto jam constante, sive jam sit factum, sive in fieri pendens in futurum.

Q U A R E S I I.

5 Pro quanta materia potest Episcopus monitoria concedere?

In hac re regulam dat Trident. cit. n. 1. his verbis.

Quamvis excommunicationis gladius, nervus sit Ecclesiastica disciplina, & ad continentos in officio populos, valde salutaris; sobrii tamen, magisque circumspetione exertendus est: cùm experientia doceat, si temerè, aut levibus ex rebus incipiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem porius parere, quam salutem. Quapropter excommunicationes illæ, que monitoribus premittuntur, ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis, seu subtralitibz rebus ferri solent, à nemine prorsus, præseruant ab Episcopo, de-

Examen Confessoriorum. Tom. II. Pars I.

6 Et quia sumus in re gravi, quantæ est expondere ad perniciem, & contemptum censuras datas ad salutem, peccant mortaliter præfati Superioris monitoria concedendo pro re vulgari, & sine maturitate: v. tom. 1. de casibus reservatis.

7 Licet quantitas duorum Juliorum in materia furti, & duorum aureorum in materia voti paupertatis, sufficiat ad mortale, non sufficit ex se, ut pro ea possint sine mortaliter monitoria concedi, sed requiritur major quantitas; sicut major requiritur ad incurriendas pœnas Clem. VIII. de largitat. munera; requiritur, inquam, talis quantitas, quæ sit materia subjecta pœnis fori externi, & punibilis in judicio; summa autem duorum aureorum in jure dicitur summa modica, ex loco oleum 15. fin. juncta l. seq. Pelliz. tract. 6. c. 9. n. 10.

8 Hinc ex Tancre. citat. quæst. 1. num. 2. & Zecchio, apud ipsum res vulgaris, pro qua non possunt monitoria sine mortali concedi, est, si non ascendet ad summam decem aureorum. Inde Episcopi neque pro hac summa solent monitoria concedere, nisi excedat vi-ginti aureos.

9 Dixi, ex se, quia summa duorum aureorum, aut alia in se parva, potest esse gravis, & non vulgaris in jure ex circumstan-tiis: figurentur casus.

Q U A R E S I I.

10 In Monasterio bene disciplinato Religiosorum, ubi celle claudi non solent clavibus, è cella unius fuit ablata res valoris quinque Juliorum.

An Superior Provincialis pro ex monitorium edere possit?

S Uppono 1. juxta sententiam plurium Doctorum de paupert. Relig. & furtis Religiosorum, allatam materiam esse levem, tam in ratione paupertatis, quam furti, de quo in tom. 1. est mea resolutio.

11 Suppono 2. Superiorum alias diligentias egisse, sed iniutiliter. His suppositis.

12 Resp. posse, Tancre. cit. qu. 2. & apud ipsum Suarez, Tambi, de jure Abb. & alii; ratio est, quia licet materia sit in se levem, est tamen determinata, eique est adjuncta ratio spiritualis publici boni, nempè ad pacem communem, ad bonum Monasterii, ejusque disciplinam ser-vandam, que ratio à Superiori in Monasterio respicitur, & gravem inducit obligationem in subdito ad restituendum, vel revelandum quam-

De Denunc. pro Confess. sollicit. Eccl. Cap. I.

quamvis materia in linea justitiae sit levis: 16 Quod si intra terminos monitoriū sciat alios restituuisse, non tenetur sub mortali ad restituendum, nec ligatur monitorio; quia licet graviter deliquerit rem levem surripiendo, le-viter delinquit eam detinendo: tenetur quidem restituere, sed ex vi justitiae, & sub veniali.

13 Declaratur ex cit. DD. Quando materia est ex se levis, tunc, cum non inducat obligationem gravem ex vi justitiae, addi debet præceptum Superioris, & sic eam inducit ex vi obedientiae: hoc autem præceptum non debet addi pro qualibet materia levi, seu pro ea, in qua apparet aliqua ratio spiritualis ita gravis, ut sufficiat ad inducendam obligacionem gravem, quæ scilicet respiciat bonum communitatis; & pro ea imponitur excommunicatio; quæ quidem, cum sit gravissima pœna, non debet ferri pro veniali, nec pro quocumque peccato mortali, sed pro mortali inobedientiae, & contumacie; neque pro quo libet inobedientiae, sed pro gravi, & enormi, quod aliter curari non potest.

Ita res se habet in casu, ubi monitorium sub excommunicatione fertur, non ad reparandum bonum temporale personæ laesæ, nec ad spirituale personæ particularis, nempè ad impen-diendum peccatum mortale personæ, quæ surripuit; sed ad reparandum bonum spirituale communitatis, quod consistit in pace communione, & in Regulari disciplina: hinc concludit Tancre. in hoc casu monitorium obligare subditum ad revelandum furem rei levis, alias minimè, ut in tom. 1. de casibus reservatis.

14 Idem dicendum puto de Episcopis quo-ad suis Moniales, & de Superioribus Provincialibus Religionum in suis Monasteriis, præfertim pro juvenibus secundi Novitiatus, ad eorum disciplinam servandam, quæ laxatis habentis rueret.

Q U A R E S I I I.

15 In quodam populari tumultu plures depredati sunt domum cuiusdam nobilis. Episcopus monitorium edidit, ut sub pena excommunicationis, qui detineret bona talis domus, restitueret, & qui detinentem sciret, revelaret, An tale monitorium obliget ad restituendum, aut revelandum eum, qui detinet, aut qui scit detinentem rem levem?

R Epond. vel iste fuit simul cum aliis ad furtum, & tunc, licet furatus sit rem levin, peccavit mortaliter, & tenetur ad restituendum totum damnum in solidum in defectu aliorum, cum jure ab eis repetendi, quia fuit causa partialis partialitate causæ, seu totalis totalitate effectus, ratione mutui comitatus, qui fuit causa totalis totius furti, quod proinde totum attribuitur singulis, & multò magis si alios excitavit. Et talis detentor, sicut & illum sciens, ligatur monitorio, ita ut teneatur sub censura ad restituendum rem levem, & respectivè ad revelandum.

Examen Ecclesiast.

16 Quod si intra terminos monitoriū sciat alios restituuisse, non tenetur sub mortali ad restituendum, nec ligatur monitorio; quia licet graviter deliquerit rem levem surripiendo, le-viter delinquit eam detinendo: tenetur quidem restituere, sed ex vi justitiae, & sub veniali.

17 Vel fuit solus; & tunc, si nescierit, & nesciat alios furatos esse, utique non tenetur sub mortali ad restituendum, & consequenter non ligatur monitorio, quia non cooperatur formaliter, sed solū materialiter ad damnum notabile alterius.

18 Difficultas est, si iste, quando furatus est, sciverit alios esse furatos, aut si id sciat postea promulgato monitorio. Tamb. lib. 8. tr. 2. c. 3. §. 3. n. 2. Busemb. lib. 8. tr. 4. cap. 1. dub. 3. n. 3. cum aliis, dicunt, eum non peccare mortaliter, adeoque non ligari monitorio, quia hic non est causa furti alterius.

19 Dico tamen, istum obligari ex vi monitorii, & sub censura, ad restituendum, ac respectivè ad revelandum, Tancre. cit. qu. 1. n. 8. peccavit enim graviter, cum tali scientia rem levem accipiendo: & si tunc ignoravit, adveniente notitia, incipit peccare graviter detinendo, Bon. tom. 1. de oblig. denun. disp. 6. pag. 895. n. 9. tom. 2. pag. mihi 538. n. 6. & alii in tom. 1. de furto; quia licet iste, stante scientia, quod alii sint furati ab eodem, non sint causa impulsiva ad furtum aliorum, est causa cooperativa ad notabile damnum alterius; licet enim singuli quid leve rapuerint, omnia tamen haec levia notabile damnum constituunt, quod cum possint reparare, si singuli restituant, quod accepterunt, singuli peccant mortaliter detinendo, & consequenter singuli monitorio ligantur.

Q U A R E S I V.

20 Heres ab intestato succedens prætendit, testamento Petri in personam Pauli extraneo se nullum, ut potè factum ab eo, quando erat sensibus destitutus: & quia testes in testamento scripti recusant veritatem aperire, nisi coacti, petit ab Episcopo monitorium, ut qui nullitatem testamenti scirent, revelarent. An possit Episcopus monitorium concedere?

C Asum proponit Tancre. cit. quæst. 3. cum quo.

21 Videtur, quod non possit, 1. quia monitoria non sunt concedenda, quando sunt infamatoria alicujus; Probus in capit. 2. de

*Confit. & alii, tale est præsens, nam ex hac revelatione sequitur infamia, quod Paulus, & Notarius testamentum fecerint cum fraude, 2, quia nec sunt concedenda, quando personæ sunt certæ, ita ut si debitor, aut delinquens sit certus, non teneantur alii posito monitorio revelare. Bar. in Conc. Trid. *confess.* 25. *deref. cap. 3. n. 2.* Scotus, & alii: sic est in casu, ubi testes sunt certi, quia scripti,*

22 Resp. autem Tancr. posse Episcopum monitoriorum concedere, & eo testes obligari ad revelandum. Quia cum quilibet sit præsumendus bonus, nisi certò constet, quod sit malus, præsumi debet, quod nec Paulus, nec Notarius adverterint. Pertum esse jam sensibus destitutum; & sic ex revelatione non sequitur eorum infamia,

23 Nec obstat, quod testes sint certi: quia posse monitoriorum ferri contra testes, quando sciunt, & renunt veritatem dicere, docent Oliva, & alii, quos refert Barbos. *de potestat.* Episcop. *allegat.* 96. num. 17. & Riccius par. 1. dec. 219. qui in *Praxi Rerum fori Ecclesie* dec. 275. n. 7. ulterius addit,

24 Posse concedi monitoria contra consciens simulata conuersus in grave tertii prejudicium, ut puta, si quis filiè, & apparenter fecerit donationem, &c. predii alicui exempto, ut à collectorum, & ruralium onerum solutione liber esset, quia cum hoc tendat in prejudicium, & damnum illorum, ad quos postmodum pro rata ratione hujusmodi collecta solvenda onus spectabat, juxta tradita per Dominum Joannem Baptistam, *Constit. in tr. de port. rata*, qu. 149. n. 2. & qu. 157. in hoc casu, & similibus ad monitoriales jure recurri posset, & testes de hac re edoti tenentur manifestare, & simulationem degere, ne tales fraudulenter cum aliena justitia locupletentur.

25 Concedit autem Tancr. cit. qu. 4. quod possit Paulus appellare à Decreto Episcopi de concessionē edicti; quia Decretum concessio-*nis* edicti æquivaleat Decreto, testes admittendos esse, vel non, ex Lanfranc. dec. 125. à quo Decreto conceditur appellatio, ex Bal. leg. *post. sententiam*, verb. pone ergo, *Cod. de sent. interloc. omn. judic.*

26 Qua appellatione pendente, præfati testes non tenentur revelare, ex cap. *Dilectis, de appellat. cap. licet, de sentent. excom. in 6.* Tancr. cit.

C A P U T II.

De illis, qui ex vi Monitorii denunciare tenentur.

27 **D**enunciatio est criminis proximi manifestatio facta Superiori: est duplex, paterna, seu Evangelica, quæ fit Superiori tamquam patri, quæque bonum, & emendationem fratri intendit; & judicialis, quæ fit Superiori tamquam judici, ut suo munere faciat, quod judicaverit expediens, sive delinquentem puniendo, sive damnum reparando, sive utrumque faciendo. Denunciatio canonica dicitur talis, quatenus est ex Regula Evangelica, juxta illud Matth. 18, *Quod si eos non audieris, dic Ecclesia;* vel ex præcepto Superioris Ecclesiastici, sed non distinguitur à paterna, vel judiciali; quia vel fit Superiori tamquam patri, & sic est paterna; vel tamquam judici, & sic est judicialis.

28 Denunciatio judicialis, alia est spontanea, alia ex præcepto Superioris. Prima obligat ratione charitatis, secunda ratione charitatis, & obedientiae, de qua est sermo in præsenti.

29 Hinc revelatio fieri debet judici cum Notario in scriptis, quia fit, ut pars ea uti possit, & Ecclesia valeat per eam delinquenter revocare à peccato.

30 Denunciatio judicialis ab accusatione differt, quia accusator suscipit in seonus probandi; quod si non probet, subjicitur poenæ talionis; non sic denunciator; licet teneatur manifestare testes, si qui sint, judici, qui in se sumit onus probandi.

31 Qui denunciare tenetur, non liberatur ab onere, si promiserit, & juraverit se non denunciaturum; quia juramentum de re illicita non tenet, quoniam non est vinculum iniquitatis, cap. *quanto, de jurejurando.*

Si non est culpa.

32 **Q**ui non revelando excusatculpa mortali, excusat ab excommunicatione, quia hæc necessariò supponit tamquam materiam culpam mortalem, numer. 107.

33 Propterea, quando edictum præcipit denunciari fures, aut injustos detentores, non est denunciandus, qui detinet ob justam compensationem, aut aliam justam causam, etiam si peccaveris accipiendo, quatenus poterat alia

alia via, aut sine scandalo, &c. iuum recuperare: quia est justus detentor. Bonacina *tom. 2. de obligat. denunciar. disp. 6. pag. 894.* num. 1.

34 Nec sciens hujusmodi detentorem, tenetur eum revelare, si sciat, eum detinere ob justam compensationem, &c. aut non restituere ob impotentiam, vel aliam justam causam, pura, quia fecit, creditorem abusurum fore re restituenda, &c. Bonac. *cit. num. 3. & 4.* quia sicut liberantur in his casibus à culpa, & censura ipsi principales, ita & eos scientes, & nullus tenetur innocentem prodere; eo maximè, quia mens judicis est inquirere de delicto; & hac ratione, reus juridicè interrogatus à judge de homicidio, responderet non tenetur, si illud sine culpa commisit, puta ob justam sui defensionem. Diana *part. 3. tract. 5. resol. 66.*

35 Tenetur autem sciens revelare eum, qui est impotens in totum, si possit quoad partem restituere, aut pro futuro tempore, nisi sciat, eum esse paratum ad restituendum cessante impotentia, Bonac. *cit.* quia sicut delinquens non excusat simpliciter à restituzione, ita nec sciens à revelatione.

36 In dubio de justa compensatione, impotentia, &c. facienda est denunciatio, nisi rationabiliter deponatur dubium, quatenus eam audivit à fide digno, &c. Bonac. *cit. num. 6.* quia possessio stat pro præcepto Superioris, quod est certum, & solum dubia est excusatio.

Damnum grave sui, aut suorum.

37 **N**on tenetur quis denunciare in causa propria, seu in delicto commisso in sui damnum: quia potest offensus injuriam & damnum remittere juxta Consilium Evangelicum: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus, &c.* Contra quod non debet præsumi Superiori velle obligare. Bonac. *cit. pag. 892. §. 3. num. 1.*

38 Excipitur, si denunciatio præcipitur in bonum publicum, seu in punitiōnem delinquentis, uti sunt denunciations in causis fidei: quoties enim Superior in edictis pro delictis, etiam contra privatam personam commissis, punitiōnem intendit, intendit bonum publicum, nempe ut exemplo, & timore poenæ, alii coercentur à malo, ac securius vivant; id solet contingere in delictis homicidii, furti, adulterii, & similibus, quæ graviter publicam pacem, & securitatem conturbant, numer. 65.

39 Non tenetur denunciare, si ex denunciatione prudenter timeat sibi, aut suis usque ad quartum gradum, aliquod grave damnum contra aliquod ex quatuor bonis hominis, animæ scilicet, corporis, famæ, & substantiæ corporalis, quod sit præferendum damno alterius, Bonac. *cit.* Diana *part. 9. tr. 8. res. 48.* quia præcepta humana, & positiva, non obligant cum tanto incommodo. Hinc nec testis juridicè interrogatus à judge, tunc respondere tenetur: unde (ait Bonac.) si privatim novisti aliquod delictum, & dignoscas, quod delinquens sciat te scire, non teneris denunciare, si exinde grave malum tibi times, aut tuis, quia malum tuorum valde conjunctorum est etiam tuum, cùm illud acriter sentias, & forte plus: *v. num. 113. & 123.* Hinc sur occulsum non tenetur se prodere; curare tamen debet, ut res restituatur domino per amicum fidelem, aut probum Confessarium: *v. num. 179.*

40 Non tenetur quis ex vi monitorii denunciare conjunctos intra quartum gradum, etiam si non adsint alii testes. Tancr. *tom. 5. tract. 4. quæst. 20.* Diana *part. 5. tract. 13. res. 67.* qui ex Raynaudo *de monitoriis pag. 1. cap. 3. qu. 20. & 14.* Lopez, Avila, Salv. Baunius, & alii apud Dianam *part. 8. tr. 7. res. 10.* qui cum Escobar id tenet, tam de consanguineis, quam de affinibus usque ad quartum gradum. Quorum ratio est, quia non debet lex Ecclesiastica cedere in benignitate legi civili, ut velit eos ligare, quos lex civilis non obligat; tum quia si conjunctus ageret ut denunciator, aut testis contra conjunctum, orientur inter familias, & conjunctos dissensiones, & odia, & tolleretur domorum pax, quod valde nocet Reipublicæ; ex qua ratione Raynaudus & Diana eos à denunciando eximunt, nedum in causis criminalibus, verum etiam in civilibus; ac insuper rejiciunt limitationem, quam facit Bonacina *tom. 1. disp. 6. citat. §. 3. num. 5.* quod prædicti teneantur denunciare, si valent sine gravi damno sui, aut suorum: tejiunt, inquam, quatenus à tali revelatione non potest grave damnum absesse, puta discordia, & odia. Cæterum licet regulariter ita sit, infra tamen ostendam casum, in quo nullum ex revelatione conjuncti damnum sequitur: *v. num. 122. & seq. & num. 128.*

41 Iisdem rationibus non tenetur maritus uxorem revelare, quia sunt una caro; nec gener, & nurus sacerdotum, & è converso, DD. cit. quia sacer succedit loco patris, & gener, ac nurus veniunt nomine filiorum, ta-